

Ηλεκτρονικά Περιοδικά: Επιπτώσεις στη Ανάπτυξη και Διαχείριση της Συλλογής της Βιβλιοθήκης του ΕΚΤ/ΕΙΕ

Ιωάννα Σαραντοπούλου

*Προϊσταμένη Τμήματος Ψηφιακής Βιβλιοθήκης, ΕΚΤ
Εθνικό Κέντρο Τεκμηρίωσης, Εθνικού Ιδρύματος Ερευνών
email: isaran@ekt.gr*

Περίληψη

Στο παρόν άρθρο, αποτυπώνονται κάποιοι προβληματισμοί που αναδύθηκαν κατά την επιλογή και ένταξη επιστημονικών περιοδικών σε ηλεκτρονική μορφή στη συλλογή της βιβλιοθήκης Βιβλιοθήκη Επιστήμης και Τεχνολογίας ΕΚΤ/ΕΙΕ και πώς αυτοί ενσωματώθηκαν στην πολιτική διαμόρφωσης της συλλογής επιστημονικών περιοδικών της Βιβλιοθήκης. Δίνεται μια σύντομη εικόνα του έντυπου και ηλεκτρονικού περιεχομένου της Βιβλιοθήκης ΕΚΤ/ΕΙΕ και γίνεται αναφορά στους ποικίλους τρόπους, με τους οποίους οι χρήστες προσεγγίζουν το περιεχόμενο αυτό, ανάλογα με το επιστημονικό τους αντικείμενο και την ηλικία τους. Από την πλευρά της υπεύθυνης της βιβλιοθήκης, παρατίθενται οι διαφοροποιήσεις στις διαδικασίες πρόσκτησης, διατήρησης και διάθεσης του ηλεκτρονικού πληροφοριακού υλικού. Τέλος παρουσιάζεται η δράση του ΕΚΤ στη διαμόρφωση περιβάλλοντος ελεύθερης διάθεσης επιστημονικού περιεχομένου με την ανάπτυξη υποδομών βασισμένων σε λογισμικό ανοιχτού κώδικα και την υλοποίηση επιστημονικών περιοδικών Ανοικτής Πρόσβασης (Open Access Journals) στους τομείς των Ανθρωπιστικών Σπουδών και της Βιολογίας & Βιοτεχνολογίας.

1.Εισαγωγή

Η έλευση και ο ταχύς πολλαπλασιασμός των ηλεκτρονικών πόρων και των ψηφιακών βιβλιοθηκών, οι νέες έννοιες όπως τα κοινοπρακτικά συμβόλαια για την από κοινού πρόσκτηση ηλεκτρονικών πληροφοριακών πηγών και οι πρωτοβουλίες έκδοσης περιοδικών ανοικτής πρόσβασης, αποτελούν τις πιο πρόσφατες σημαντικές εξελίξεις στον τομέα των βιβλιοθηκών και της επιστήμης πληροφόρησης.

Σε αυτό το μεταβαλλόμενο περιβάλλον βιβλιοθηκών, οι επιπτώσεις είναι πολλαπλές και υπαγορεύουν δομικές αλλαγές σε όλα τα επίπεδα.

2.Η Βιβλιοθήκη Επιστήμης και Τεχνολογίας ΕΚΤ/ΕΙΕ

Η Βιβλιοθήκη ΕΚΤ/ΕΙΕ συμβαδίζει με τις τρέχουσες εξελίξεις και ο αριθμός των περιοδικών που διατίθενται σε ηλεκτρονική μορφή συνεχώς αυξάνεται. Παρόλα αυτά τα περιοδικά σε έντυπη μορφή εξακολουθούν να έχουν τη θέση τους. Η επιλογή να διατηρηθεί ένα υβριδικό περιβάλλον, με έντυπο αλλά και ηλεκτρονικό υλικό, είναι η βέλτιστη δυνατή για τη Βιβλιοθήκη ΕΚΤ/ΕΙΕ και τους χρήστες της.

2.1 Περιεχόμενο βιβλιοθήκης

Μεγάλο όγκο στο περιεχόμενο της Βιβλιοθήκης ΕΚΤ/ΕΙΕ καταλαμβάνουν τα περίπου 12.000 περιοδικά σε ηλεκτρονική μόνο μορφή, για τα οποία η πρόσβαση έχει εξασφαλιστεί μέσω κοινοπρακτικών συμβολαίων τύπου "Big Deals ή e-journal bundles"

Επιπρόσθετα σε αυτά, κάθε έτος, η Βιβλιοθήκη ανανεώνει συνδρομές σε περίπου 300 τίτλους περιοδικών για να ικανοποιήσει τις πληροφοριακές ανάγκες των χρηστών της, εσωτερικών (ερευνητές, προσωπικό ΕΙΕ) και εξωτερικών (walk-ins, συνεργαζόμενοι φορείς). Κατά το χρονικό διάστημα 2008-2009 από αυτούς του τίτλους, το 49 % είναι σε έντυπη μόνο μορφή, το 46% σε έντυπη και ηλεκτρονική μορφή και το 5% είναι σε ηλεκτρονική μόνο μορφή.

2.2 Διαδικασίες διαμόρφωσης συλλογής περιοδικών της Βιβλιοθήκης ΕΚΤ/ΕΙΕ

Η απόφαση για τους πρόσθετους τίτλους αλλά και τη μορφή (έντυπη ή ηλεκτρονική) των συνδρομών αυτών λαμβάνεται από την αρμόδια επιτροπή για τη διαμόρφωση της συλλογής της Βιβλιοθήκης, στην οποία συμμετέχουν, εκτός από προσωπικό της Βιβλιοθήκης,

εκπρόσωποι των ερευνητικών Ινστιτούτων του ΕΙΕ, όπου ο καθένας 'φέρνει' τις ιδιαιτερότητες των ερευνητών που εκπροσωπεί τόσο σε σχέση με τις πληροφοριακές ανάγκες τους όσο και με τις προτιμήσεις τους στον τρόπο πρόσβασης και ανάγνωσης του υλικού. Δεδομένου ότι στο ΕΙΕ υπάρχουν Ερευνητικά Ινστιτούτα στις περιοχές των Ανθρωπιστικών αλλά και των Θετικών Επιστημών, η συλλογή πρέπει να ικανοποιεί μια σειρά από κριτήρια που τίθενται, ενώ πρέπει να λαμβάνονται υπόψη και οι περιορισμοί που τίθενται από τον διαθέσιμο προϋπολογισμό.

2.3 Παράγοντες διαμόρφωσης της πολιτικής για την επιλογή της μορφής των συνδρομών της βιβλιοθήκης ΕΚΤ/ΕΙΕ

2.3.1 Από την πλευρά των χρηστών

Για τους χρήστες της Βιβλιοθήκης έχουν διατυπωθεί, ως κοινώς αποδεκτά προτερήματα της ηλεκτρονικής έναντι της έντυπης μορφής, τα ακόλουθα:

- δυνατότητα απομακρυσμένης πρόσβασης, χωρίς να απαιτείται η φυσική παρουσία στη Βιβλιοθήκη,
- συνεχής πρόσβαση,
- ταυτόχρονοι χρήστες για το ίδιο τεκμήριο,
- δυνατότητα αναζήτησης στο περιεχόμενο,
- δυνατότητα συνδέσεων με άλλα κείμενα και παραπομπές.

Κατά τις διαδικασίες διαμόρφωσης της συλλογής της Βιβλιοθήκης, έχει παρατηρηθεί ότι οι προτιμήσεις στον τρόπο ανάγνωσης και χρήσης έντυπων και ηλεκτρονικών πόρων είναι διαφορετικές ανάλογα με το θεματικό επιστημονικό πεδίο των ερευνητών. Έτσι λοιπόν:

Οι ερευνητές των θετικών επιστημών είναι πιο πρόθυμοι και τείνουν να χρησιμοποιούν περισσότερο τις ηλεκτρονικές πηγές. Οι 'Φυσικοί' και οι 'Χημικοί' οι οποίοι δουλεύουν αρκετά σε ομάδες και με συνεργασίες, εκτιμούν ιδιαίτερα στα ηλεκτρονικά περιοδικά τις δυνατότητες απομακρυσμένης πρόσβασης, της ανταλλαγής υλικού μέσω emails και listservs και τη δυνατότητα να κάνουν «copy - paste» κομμάτια των κειμένων που διαβάζουν απευθείας στις μελέτες τους. Οι 'Βιολόγοι' εκτιμούν ιδιαίτερα, στην ηλεκτρονική μορφή, τη δυνατότητα της έγκαιρης πρόσβασης στην πλέον πρόσφατη και ενημερωμένη πληροφορία (ακόμα και τα preprints) μιας και οι εξελίξεις στο πεδίο τους είναι ραγδαίες.

Οι ερευνητές των ανθρωπιστικών επιστημών δείχνουν σαφή προτίμηση στις έντυπες μορφές πληροφοριακών πόρων, για τους εξής λόγους: κατά την έρευνά τους, ανατρέχουν στο 'παλιό' υλικό (που σπανιότερα διατίθεται σε ηλεκτρονική μορφή) με την ίδια συχνότητα που ανατρέχουν στην τρέχουσα βιβλιογραφία. Η γλώσσα των τεκμηρίων είναι σημαντικός παράγοντας, αφού τα non-english δημοσιεύματα/περιοδικά είναι σε μικρότερο ποσοστό διαθέσιμα σε ηλεκτρονική μορφή, ενώ το ίδιο συμβαίνει και με τα περιοδικά στις ανθρωπιστικές επιστήμες. Ένας άλλος λόγος που τα ηλεκτρονικά περιοδικά δεν είναι ιδιαίτερα δημοφιλή στους 'Ανθρωπιστές' είναι γιατί διαβάζουν λιγότερα άρθρα σε περιοδικά (ακόμη και έντυπα) και περισσότερο βιβλία, μονογραφίες και άλλου είδους δημοσιεύματα. Τέλος μέρος της διστακτικότητάς τους είναι και η έλλειψη άνεσης με την τεχνολογία, γεγονός που ισχύει και για ερευνητές μεγάλης ηλικίας ανεξάρτητα από το πεδίο έρευνάς τους.

Οι ερευνητές όλων των θεματικών αντικειμένων συμφωνούν ότι η ανάγνωση ενός ολόκληρου άρθρου στην οθόνη είναι κουραστική και συνήθως εκμεταλλεύονται τις δυνατότητες αναζήτησης και browsing που προσφέρει η ηλεκτρονική διάθεση, διατρέχουν την περιήληψη και αν τελικά επιθυμούν να διαβάσουν ολόκληρο το κείμενο, καταφεύγουν στην αποθήκευση και εν συνεχεία στην εκτύπωση του άρθρου που τους ενδιαφέρει, ώστε να μπορούν να το μεταφέρουν οπουδήποτε, να σημειώνουν να υπογραμμίζουν, να το αντιπαραβάλουν με άλλο κείμενο, να το μοιραστούν με συνεργάτες τους κ.τ.λ.

2.3.2 Από την πλευρά των υπευθύνων της Βιβλιοθήκης

Από την πλευρά των εκπροσώπων/διαχειριστών της Βιβλιοθήκης υπάρχουν αντικειμενικές διευκολύνσεις που προσφέρουν τα ηλεκτρονικά περιοδικά, όπως η εξοικονόμηση χώρου, αποφυγή κλοπής ή φθοράς, παρακολούθηση στατιστικών στοιχείων χρήσης, εξοικονόμηση

πόρων λόγω συνεργατικών σχημάτων πρόσβασης και ενίοτε, λόγω χαμηλότερου κόστους σε σχέση με το αντίστοιχο έντυπο. Ταυτόχρονα οι διαδικασίες επιλογής, αδειοδότησης, διάθεσης και διατήρησης των ηλεκτρονικών περιοδικών αυτών διαφοροποιούνται από τις παραδοσιακές των εντύπων και απαιτούν επιπλέον 'δεξιότητες' και σαφώς τον συνυπολογισμό περισσότερων παραμέτρων:

Στην περίπτωση της απόκτησης της ηλεκτρονικής μορφής επιπρόσθετα στην έντυπη, η απόφαση είναι απλή: Κάποιοι εκδότες προσφέρουν την ηλεκτρονική πρόσβαση free-with-print και κάποιοι με μικρή επιβάρυνση του κόστους της έντυπης συνδρομής, οπότε οι παράμετροι που πρέπει να συνυπολογιστούν είναι αν ο προϋπολογισμός το επιτρέπει και αν η ηλεκτρονική μορφή είναι τουλάχιστο ισοδύναμη με την έντυπη.

Σε περιπτώσεις όμως που οι εκδότες επιβάλλουν σημαντικές επιβαρύνσεις προκειμένου να διαθέτουν τα περιοδικά τους και στις 2 μορφές και που οι χρήστες θεωρούν την ηλεκτρονική μορφή ελκυστικότερη της έντυπης, οι υπεύθυνοι των βιβλιοθηκών οδηγούνται στο να εξετάσουν αν είναι 'συμφέρουσα' η μετάβαση από την έντυπη-μόνο στην ηλεκτρονική-μόνο μορφή του περιοδικού. Προς την κατεύθυνση αυτή συνηγορεί και το γεγονός ότι, στις περισσότερες περιπτώσεις, το κόστος της ηλεκτρονικής συνδρομής είναι χαμηλότερο της αντίστοιχης έντυπης και συνεπώς με τη μετάβαση εξοικονομούνται πόροι που είναι ιδιαίτερα χρήσιμοι σε ένα χώρο που οι προϋπολογισμοί μειώνονται και τα κόστη των συνδρομών χρόνο με το χρόνο αυξάνονται.

Σύμφωνα με την πολιτική ανάπτυξης της συλλογής της Βιβλιοθήκης ΕΚΤ/ΕΙΕ, για να χαρακτηριστεί μια τέτοια μετάβαση ως 'συμφέρουσα', πρέπει η ηλεκτρονική μορφή να αξιολογηθεί ως προς τα εξής:

1. κατά πόσο προσφέρει περιεχόμενο τουλάχιστο το ίδιο, αν όχι περισσότερο σε σχέση με το έντυπο (πίνακες, σχήματα, επιστολές στον εκδότη, links κ.τ.λ.),
2. αν το περιβάλλον διάθεσης είναι φιλικό με σταθερή, συνεχή και γρήγορη πρόσβαση,
3. αν ο εκδότης δεσμεύεται, μέσω των αδειών χρήσης που υπογράφονται (και με ποιους όρους) να εξασφαλίσει τη μακροπρόθεσμη πρόσβαση στο περιεχόμενο που αποκτάται, ακόμα και αν διακοπεί η τρέχουσα συνδρομή.

Τα 2 πρώτα κριτήρια σχεδόν πάντα ικανοποιούνται αφού αποτελούν βασικά 'κίνητρα' που προσφέρουν οι εκδότες. Το κριτήριο της εξασφάλισης της εσασεί πρόσβασης προϋποθέτει να έχει ο εκδότης σαφές σύστημα αρχειοθέτησης είτε να έχει καταθέσει τα αρχεία του για αρχειοθέτηση σε τρίτους για να εξασφαλίσει ότι το περιεχόμενο θα παραμείνει διαθέσιμο. Στην περίπτωση των ηλεκτρονικών περιοδικών της Βιβλιοθήκης ΕΚΤ/ΕΙΕ, που προσκτώνται με κοινοπρακτικά συμβόλαια, είναι σε ισχύ η συνεργασία με την PORTICO ενώ ταυτόχρονα τα συμβόλαια προβλέπουν την παράδοση ενός αντιτύπου κάθε περιοδικού σε έντυπη μορφή στο ΕΚΤ, που έχει το ρόλο της διατήρησης αυτού του 'Εθνικού Αρχείου' για λογαριασμό όλων των συμμετεχόντων φορέων.

Η πολιτική που εφαρμόζεται στο ΕΚΤ, προκειμένου να διακοπεί μια έντυπη συνδρομή για χάρη της ηλεκτρονικής πρόσβασης έχει εφαρμογή και για τις συνδρομές που εξαρχής επιλέγονται σε ηλεκτρονική μορφή.

2.4 Διάθεση

Στους ρόλους της Βιβλιοθήκης, εκτός από την επιλογή, διαπραγμάτευση, αγορά, αδειοδότηση και διατήρηση των συνδρομών των ηλεκτρονικών περιοδικών, συμπεριλαμβάνονται και υποχρεώσεις όπως η απρόσκοπτη διατήρηση της πρόσβασης (πχ. διαχείριση IPs), η οργάνωση και η γνωστοποίηση, ο συντονισμός και η διευκόλυνση της συνεχούς πρόσβασης η διαφύλαξη των απαιτήσεων ασφάλειας που επιβάλλονται από τα συμβόλαια με τους εκδότες και η διασφάλιση των όρων ορθής χρήσης (fair use) των συνδρομών.

Σε αντίθεση με το έντυπο υλικό της Βιβλιοθήκης όπου όλα τα περιοδικά είναι τοποθετημένα στα ράφια κατά θεματικό αντικείμενο και ο χρήστης της βιβλιοθήκης μπορεί ανά πάσα στιγμή να βλέπει τι είναι διαθέσιμο, η διάθεση του ηλεκτρονικού περιεχομένου απαιτεί επιπλέον δράσεις. Η οργάνωση των πηγών σε καταλόγους που παρέχουν τη δυνατότητα αναζήτησης και εντοπισμού τους με βάση τον τίτλο ή το θεματικό τους αντικείμενο καθώς και τον σύνδεσμο για την πρόσβαση σε αυτές, είναι πρωταρχικής σημασίας. Η εμπειρία έχει δείξει ότι

οι χρήστες δεν ενδιαφέρονται για το ποιος είναι ο πάροχος του περιεχομένου ούτε για τις ιδιαιτερότητες της κάθε πλατφόρμας αναζήτησης, γι' αυτό εργαλεία που υλοποιούνται με στόχο υπηρεσίες 'one-stop-shopping' και ενιαίων αναζητήσεων 'federated search' είναι ιδιαίτερα επιθυμητά.

Για τη διευκόλυνση της πρόσβασης των χρηστών που επισκέπτονται τη Βιβλιοθήκη του ΕΚΤ/ΕΙΕ, στο ψηφιακό της περιεχόμενο, διατίθενται μια υποδομή 20 θέσεων εργασίας με τερματικά που έχουν πρόσβαση σε τοπικό δίκτυο και στο Διαδίκτυο, και δυνατότητα αποθήκευσης και έγχρωμων ή ασπρόμαυρων εκτυπώσεων.

3. Ηλεκτρονικά περιοδικά ανοιχτής πρόσβασης

3.1 Γενικά

Τα ηλεκτρονικά περιοδικά ανοιχτής πρόσβασης (Open Access Journals) αποτελούν ένα ριζικά νέο, εναλλακτικό τρόπο δημοσίευσης επιστημονικού περιεχομένου, καθιστώντας την έρευνα διαθέσιμη σε ένα πολύ ευρύτερο φάσμα αναγνωστών.

Πρόκειται για ηλεκτρονικά περιοδικά που δημοσιεύουν άρθρα ελεύθερα προσβάσιμα μέσω του Διαδικτύου, ενώ ταυτόχρονα χρησιμοποιούν μεθόδους ελέγχου ποιότητας, παρόμοιες με αυτές των παραδοσιακών περιοδικών (π.χ. διαδικασία peer review), επιτρέπουν στους δημιουργούς να διατηρούν τα πνευματικά δικαιώματά τους, χρησιμοποιούν άδειες χρήσης της Creative Commons ή παρόμοιων οργανισμών και εκδίδονται από μη-κερδοσκοπικούς (π.χ. PLoS) ή κερδοσκοπικούς οργανισμούς (π.χ. Biomed Central).

3.2 Οφέλη που προσφέρουν

- Επιτρέπουν την άμεση δημοσίευση του ακαδημαϊκού και επιστημονικού περιεχομένου
- Επιτρέπουν την αποδοτικότερη λειτουργία του συστήματος επιστημονικών δημοσιεύσεων και την πλήρη διάχυση της γνώσης
- Δεν διαταράσσουν το υφιστάμενο σύστημα αξιολόγησης από κριτές
- Μεγιστοποιούν τις δυνατότητες των αναφορών που γίνονται στις επιστημονικές δημοσιεύσεις (citation index)
- Αυξάνουν το δείκτη απήχησης και αναγνωρισιμότητας (impact factor)
- Συμβάλλουν αποτελεσματικά στην οικονομική ανάπτυξη και κοινωνική πρόοδο.

3.3 Τα ηλεκτρονικά περιοδικά ανοιχτής πρόσβασης του ΕΚΤ/ΕΙΕ

Το ΕΚΤ, έχοντας θεσμικό ρόλο τη διάχυση της επιστημονικής πληροφορίας και στην παροχή υπηρεσιών ηλεκτρονικής πληροφόρησης, συνεργάστηκε με τα Ινστιτούτα του ΕΙΕ, καθώς και με άλλους ερευνητικούς φορείς και προχώρησε στην υλοποίηση της έκδοσης επιστημονικών περιοδικών Ανοικτής Πρόσβασης στους τομείς των Ανθρωπιστικών Σπουδών και της Βιολογίας & Βιοτεχνολογίας, στοχεύοντας στα εξής:

- να παρέχει ελεύθερα και χωρίς συνδρομή ερευνητικά αποτελέσματα υψηλής ποιότητας σε όσο το δυνατόν ευρύτερο κοινό,
- να προωθεί το έργο της ακαδημαϊκής και ερευνητικής κοινότητας επιτυγχάνοντας αύξηση της διάχυσης και απήχησης της έρευνας,
- να απλοποιεί τη διαδικασία δημοσίευσης διατηρώντας υψηλό επίπεδο ποιότητας,
- να μειώνει τους χρόνους δημοσίευσης που χαρακτηρίζουν τα παραδοσιακά έντυπα περιοδικά,
- να καθιστά προσβάσιμο σε όλους το ερευνητικό περιεχόμενο που χρηματοδοτείται από δημόσιους πόρους,
- να συμβάλλει σταδιακά στη μείωση του κόστους έκδοσης των ερευνητικών αποτελεσμάτων.

Για την έκδοση των επιστημονικών περιοδικών ανοιχτής πρόσβασης, το ΕΚΤ επέλεξε και χρησιμοποιεί την πλατφόρμα ανοικτού κώδικα Open Journal Systems (OJS), η οποία έχει

παραμετροποιηθεί κατάλληλα από την ομάδα Ανάπτυξης Νέων Υποδομών και Υποστηρικτικών Εφαρμογών του ΕΚΤ, ώστε να υποστηρίζονται ηλεκτρονικά όλα τα στάδια της εκδοτικής διαδικασίας, να ικανοποιούνται οι ανάγκες και να εφαρμόζονται οι πολιτικές και οι διαδικασίες κάθε περιοδικού. Ο εκδοτικός μηχανισμός εξασφαλίζει:

- μείωση του κόστους και του χρόνου διαχείρισης των εργασιών,
- βελτίωση της ποιότητας και αρχειοθέτησης,
- αύξηση αναγνωσιμότητας μέσω διασυνδέσεων με άλλες βάσεις δεδομένων,
- ασφάλεια και προστασία του περιεχομένου του περιοδικού.

Τα Ηλεκτρονικά Περιοδικά Ανοικτής Πρόσβασης του ΕΚΤ είναι:

- [Βυζαντινά Σύμμεικτα](#)
- [Τεκμήρια](#)
- [The Historical Review/La Revue Historique](#)
- [Τετράδια Εργασίας Ινστιτούτου Νεοελληνικών Ερευνών /ΕΙΕ](#)
- [Ενημερωτικό Δελτίο Ινστιτούτου Νεοελληνικών Ερευνών /ΕΙΕ](#)

Τα επιστημονικά περιοδικά Ανοικτής Πρόσβασης του ΕΚΤ, εκδίδονται ηλεκτρονικά στο πλαίσιο του έργου «Εθνικό Πληροφοριακό Σύστημα Έρευνας και Τεχνολογίας (ΕΠΣΕ+Τ) - Γ' ΦΑΣΗ, Αποθετήρια και Επιστημονικά Ηλεκτρονικά Περιοδικά Ανοικτής Πρόσβασης». Το έργο υλοποιείται από το Εθνικό Κέντρο Τεκμηρίωσης εντάσσεται στην «Ψηφιακή Ελλάδα» (www.psifiakiellada.gr) και συγχρηματοδοτείται κατά 80% από την Ευρωπαϊκή Ένωση - Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης και κατά 20% από το Ελληνικό Δημόσιο (Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Κοινωνία της Πληροφορίας», Γ' ΚΠΣ 2000-2006).

4. Συμπεράσματα

Ενώ οι δυνατότητες που προσφέρουν τα ηλεκτρονικά περιοδικά είναι πολλαπλές, η απόκτηση αυτών των πόρων απαιτεί την αντιμετώπιση σημαντικών ζητημάτων όσον αφορά το κόστος, τη μετάβαση από μόνο-έντυπη σε μόνο-ηλεκτρονική μορφή, την επιλογή μεταξύ ιδιοκτησίας ή άδειας χρήσης, τη μακροπρόθεσμη πρόσβαση στο περιεχόμενο που αγοράζεται κ.ά. Η επίλυση των ζητημάτων αυτών συνεπάγεται την αύξηση του χρόνου του προσωπικού των βιβλιοθηκών που απασχολούνται με την επιλογή, την απόκτηση, οργάνωση και διαχείριση αυτών των πόρων. Καθώς όμως ο αριθμός τους πολλαπλασιάζεται και οι χρήστες τα βρίσκουν ολοένα και πιο ελκυστικά, είναι ιδιαίτερα σημαντικό για τις βιβλιοθήκες που πρωταρχικός τους ρόλος είναι να εξυπηρετούν τους χρήστες τους, να τα αντιμετωπίσουν. Αποτέλεσμα θα είναι η αναθεώρηση των καλών πρακτικών και πολιτικών που ακολουθούνται, που δεν θα αποτελούν πλέον στατικά κείμενα, δεδομένου ότι ο χώρος των ηλεκτρονικών εκδόσεων είναι ιδιαίτερα δυναμικός. Η Ανοικτή Πρόσβαση διαδραματίζει ήδη έναν αυξανόμενο ρόλο στη επιστημονική πληροφόρηση με το να συμβάλλει στη βελτίωση της προσβασιμότητας στα επιστημονικά επιτεύγματα και από αυτή ωφελούνται όχι μόνο οι ερευνητές και οι ακαδημαϊκοί αλλά όλοι οι πολίτες, συμβάλλοντας στη δια βίου μάθηση και τη δημοκρατική συμμετοχή. Ο ρόλος των βιβλιοθηκών σε αυτό το πεδίο είναι η διευκόλυνση, ενθάρρυνση της πρόσβασης και ενεργός συμμετοχή σε σχετικές πρωτοβουλίες.

5. Βιβλιογραφία

Bankier, J.-G. & Perciali, I. (2008), "The institutional repository rediscovered: what can a university do for open access publishing?", *Serials Review*, Vol. 34, No. 1, pp. 21-26.

Borrego, A [et al.] (2006), "Use and users of electronic journals at Catalan universities: the results of a survey", *The Journal of Academic Librarianship*, Vol. 33 No. 1, pp.67-75.

Giersch, S., Klotz, E. A., McMartin, F., Muramatsu, B., Renninger, K. A., Shumar, W. [et al.] (2004), "If you build it, will they come? participant involvement in digital libraries", *D-Lib*

- Magazine*, Vol. 10 (7–8), διαθέσιμο στο <http://www.dlib.org/dlib/july04/giersch/07giersch.html> ανακτήθηκε στις 23-03-2009
- King, K. W., & Montgomery, C. H. (2002), "After migration to an electronic journal collection: impact on faculty and doctoral students", *D-Lib Magazine*, Vol. 8 No 12, διαθέσιμο στο <http://www.dlib.org/dlib/december02/king/12king.html> ανακτήθηκε στις 23-03-2009
- Maceviciute, E. (2008), "Developing open access journals: a practical guide", *Information Research*, Vol. 13, No. 2.
- Sotudeh Hajar, Horri, Abbas (2008), "The role of open access in improving countries' recognition", *Scientometrics*, Vol. 76, No. 1, pp. 69-93.
- Tenopir, C. (2003), "Use and users of electronic library resources: An overview and analysis of recent research studies", διαθέσιμο στο <http://www.clir.org/pubs/reports/pub120/pub120.pdf>, ανακτήθηκε στις 23-36-2009.
- Walters, W. H. (2004), "Criteria for replacing print journals with online journal resources: the importance of sustainable access notes on operations", *Library Resources & Technical Services*, Vol. 48 No 4, pp.300-304.
- Woodward, H. [et al.] (1997), "Electronic journals: myths and realities", *OCLC Systems & Services*, Vol. 13 No 4, pp. 144–151.
- Ziming Liu, (2006), "Print vs. electronic resources: a study of user perceptions, preferences, and use", *Information Processing and Management*, Vol. 42, pp.583–592.